

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וישלח, י"ט כסלו, ה'תשל"ג

יוצא לאור לש"פ וישלח, ט"ז כסלו, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' מנחם מענדל בהרה"ח הרה"ת הרב ר' חיים שאול ע"ה

נלביע י"ג כסלו ה'תשס"ו

מרת חנה בהרה"ח ר' מנחם מאניש ע"ה

נלביע יו"ד ניסן ה'תשע"ג

ברוק

ת' נ' צ' ב' ה'

לזכות

התמים מנחם מענדל שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

ט"ו כסלו, ה'תשע"ט

ולזכות אָחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

חיים שאול וזוגתו מרת בלומא גיטל שיחיו ברוק

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' משה לוי וזוגתו מרת טובע ברכה שיחיו רובינשטיין

והרי רבותנו נשיאנו קבעו ליום הזה השם ראש השנה ללימוד החסידות ולדרכי החסידות, ובראש השנה הרי אומרים לשנה טובה תכתב ותחתם, הנה כמו כן הוא, בהנוגע לעניינים האמורים, ושמדרכי החסידות הוא גם עבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב.

ויהי רצון שיבשר טוב מפעולותיו בהפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה מתוך בריאות הנכונה הרחבת הדעת ועבודת ה' בשמחה וטוב לבב.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ך

בי"ה, יד' טבת תשי"ח
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מח' טבת וגם בו אינה מבוארת סיבת ההפסק והשתיקה,

ובעת רצון יזכירוהו וכן כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מווי"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, להמצטרך להם מתאים לתוכן כתבו.

ולפלא שאינו כותב מהשתתפותו בהתועדות בקשר יום הבהיר יט' כסלו, עכ"פ ראשי פרקים, ורק שמזכיר עדי"ז בכתבו. והרי מכיון שראש השנה הוא ללימוד החסידות ולדרכי החסידות, בודאי שמתעוררת נפש איש הישראלי, וההתעוררות מביאה גם להטבה בענייני תורה ומצות. ויהי רצון שתומשך ההתעוררות בכל ימות השנה ותהיי ניכרת במחדו"מ בחיי היום יומי.

בברכה לבשו"י ולפרנסה בהרחבה

מ. שניאורסאהן

רבותנו נשיאנו קבעו ליום הזה ראש השנה כו': ראה "היום יום" בתחלתו ובסופו. ובכ"מ.

ך

מצילום האגרת.

במחדו"מ: = במחשבה דיבור ומעשה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התועדות ש"פ וישלח, י"ט כסלו, ה'תשל"ג — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יו"ד כסלו, ה'תשע"ט,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, כי כסלו תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק תולדות ושלאחריו, ובו ר"פ מההתועדות דיום הבהיר יטי' כסלו ושלפניו השייכים וקשורים אליו, ובודאי במכתבו הבא יכתבו — אניש והוא בכללם בפרטיות יותר — שהרי בכגון דא כל המפרט ה"ז משובח. ויהי רצון שמתאים לענין יום זה, אשר ראש השנה הוא לחסידות ודרכי החסידות, תומשך השפעתו בתוספת אור חסידותי על כל ימות השנה, עס זאָל זיין אַ חסידותיר יאָהר בגשמיות וברוחניות, בשלשת הקוין דתורה עבודה וגמ"ח ובכללות העבודה — דבכל דרכיך דעהו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ג

בי"ה, ג' טבת תשי"ח
ברוקלין

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו,

בו כותב אודות ההתועדות דיום הבהיר יטי' כסלו יום גאולת רבנו הזקן, תורת החסידות ועניני,

ב

מצילום האגרת. נדפסה ב"מענה מלך" ח"א.
מוה' אברהם מרדכי שמואל: לידר, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ו אגרת א'תקלט. ח"ט אגרת ז'עח, ובהנסמן בהערות שם.
בשלשת הקוין דתורה עבודה וגמ"ח: ראה אבות פ"א מ"ב.
ובכללות העבודה — דבכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע אר"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב.

ג

מצילום האגרת. בנוסח זה נשלח לכו"כ.

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, י"ט כסלו, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. בנוגע לכללות ענין הנס — יש ענין שהוא כשורה בכל הענינים שנקראים בשם "נס", ויש גם ענין מיוחד בכל נס שבו חלוק הוא מכל שאר הנסים.

ובנוגע לענין המיוחד של הנס די"ט כסלו, הנה ע"פ מ"ש רבינו הזקן באגרת הידועה: ש"הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ" (וחוזר וכופל לשון זה ג"פ²), מובן, שהענין המיוחד שבנס זה — שהי' באופן ד"לעשות בארץ".

ובכללות — הרי זה החילוק בין פורים לחנוכה: נס חנוכה הי' בביהמ"ק, ובביהמ"ק גופא — לא בחצר או בעזרה, אלא בהיכל, ולאח"ז נתפרסם הנס בקרב הארץ, גם אצל אינם-יהודים; משא"כ נס פורים אירע לכתחילה בקרב הארץ, בין אוה"ע — בקכ"ז מדינות מלכות אשורוש. ועד"ז בנוגע לי"ט כסלו — שמלכתחילה אירע הנס בין הגוים, כפי שמדגיש רבינו הזקן: "לעשות בארץ", ולאח"ז נתפרסם גם בין בני" — שזהו כללות הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" שהתחיל בעיקר לאחרי פטרבורג³.

ב. אמנם, כללות הצורך בענין של נס הוא כאשר יש הנהגה שלמטה מן הטבע, שלכן יש צורך בענין שלמעלה מן הטבע, שזהו ענין הנס. וכידוע פירוש הבעש"ט⁴ על הפסוק⁵ "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע", שדוקא כשנמצאים ב"עת צרה", שזהו הקצה התחתון, אזי "ממנה יושע", שע"ז באים לקצה העליון, ועד שבאים לדרגא נעלית יותר מכמו שהי' לולי ה"עת צרה".

וכפי שרואים בנוגע לי"ט כסלו — שדוקא ע"ז שהי' המאסר ולאח"ז הגאולה, הנה לא זו בלבד שלא נחסר בענין דהפצת המעיינות

1) אג"ק שלו ע' רל. וש"נ.
2) ראה גם תר"מ שיחת י"ט כסלו תשל"ט
3) ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש
4) ראה כש"ט בהוספות ס"ט ואילך.
5) ראה כש"ט בהוספות ס"ט ואילך.
6) ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש
7) ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש

חוצה, אלא אדרבה, אז התחיל עיקר הענין דהפצת המעיינות חוצה הרבה יותר מכמו שהי' לפני"ז, והיינו, שאע"פ שגם לפני פטרבורג למדו חסידות, אין זה מגיע לגודל ההרחבה ועד להפצה חוצה שנעשית דוקא לאחרי פטרבורג, כי, דוקא עי"ז שהי' "עת צרה", הנה "ממנה יושע" באופן נעלה יותר מכמו שהי' לפני"ז; ומובן שהוספה זו צריכה להיות לכל לראש בהמקור כו', ולאח"ז נמשך גם ב"חוצה".

ג. וההוראה מזה — ככל ענין בתורה, מלשון הוראה⁶, וכתורת הבעש"ט⁷ שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ולכן, כששומע דבר מסויים, בודאי יש בזה הוראה בעבודתו:

היצר שהוא היפך הטוב — בא לפעמים בטענה⁸: אם רצונו של הקב"ה שע"י עבודתו יתעלה תמיד בעילוי אחר עילוי — למה מעמיד בפניו קשיים שעל ידם נופל למטה?!

והמענה על זה — שאדרבה: כדי שיתקיים רצונו של הקב"ה שיתעלה למעלה יותר, הרי זה דוקא עי"ז שיש תחילה ענין של ירידה, ולאח"ז יוכל להתעלות למעלה ביותר.

והענין בזה — שכל זמן שאדם הולך ע"פ סדר, אינו יכול להתעלות למעלה יותר, כיון שנמצא ב"מיצר" שלו; וכדי לצאת מה"מיצר" שלו, יש צורך בכחות נעלים יותר, שנמשכים ומתגלים ע"י הקדמת הירידה ד"עת צרה", שדוקא "ממנה יושע".

וזוהי כללות ההוראה שלמדים מ"ט כסלו בהתבוננות קלה במבט ראשון — שכאשר יהודי רואה שענין מסויים בא באופן של קשיים, עליו לדעת שדוקא עי"ז יכול להגיע למעלה יותר.

וזוהי גם ההוראה בנוגע להפצת המעיינות חוצה:

יש מי שטוען, שאם רצונו של הקב"ה שיעסוק בהפצת המעיינות חוצה, למה היתה כזאת מלפניו ית' שיהיו לו קשיים בדבר? ועד"ז טוען מי שנמצא ב"חוצה" — מדוע העמידו הקב"ה שם?!

והמענה על זה — שכל זה הוא מצד הכוונה העליונה, כדי "ממנה יושע", והיינו, שדוקא עי"ז שיש לו קשיים כו', ודוקא עי"ז שנמצא ב"חוצה", אזי מגיע לדרגא נעלית יותר. וכמו בנוגע לכללות ירידת הנשמה בגוף, שהנשמה מצד עצמה "טהורה היא"⁹, וירידתה למטה היא

(6) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב. וש"נ.

(7) ראה כש"ט שם סקע"ט ואילך. סרכ"ג.

(8) ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 142 הערה 26. וש"נ.

(9) נוסח ברכות השחר (ברכות ס, ב).

ואילך. וש"נ.

הוספה

בי"ה. ט' ניסן תשי"ז
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נו"נ וכוי מוה' אליעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב בהנוגע להלכה למעשה במקום קביעות המזוזה בפתח גבוה, כשהתחלת שלישי העליון הוא למעלה מכתפיו, ומציין להספרים המדברים בזה.

והנה בכלל אין זה מעניני לפס"ד בענינים כאלו, המפורטים באחרונים ואחרוני אחרונים בפרטיות גדולה, ורק מפני הכבוד ציינתי בזה איזה ר"פ בשולי הגליון.

תקותי כיון שמסיים במכתבו שראה פני הקדש הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בעידנא דרעווא דכל רעווין ביום הבהיר די"ט כסלו, שבודאי יש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות, וכפתגם רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, קביעות לא רק בזמן אלא גם קביעות בנפש, ובטח גם מקיים בזה כציווי מעלין בקדש להוסיף בזה מזמן לזמן.

בברכת חג פסח כשר ושמח.

מוה' אליעזר: פיש, אבדק"ק מאטעסאלקא (האָדאַס) — ברוקלין.
ומציין להספרים המדברים בזה: ש"ך יו"ד סרפ"ט סק"ד. ט"ז שם סק"ג. לחם הפנים ומסגרת השלחן לקצשו"ע סי"א ס"ה. שו"ת באר חיים מרדכי ח"א (קלויזענבורג, תרפ"ד) יו"ד סמ"ו. ועוד. — וראה בזה גם "נתיבים בשדה השליחות" (לונדון, תשס"ח) ע' רסט ואילך. וש"נ.

ציינתי בזה איזה ר"פ בשולי הגליון: לא הגיע לידינו.

שמסיים במכתבו שראה פני הקדש כו': ושם (במכתבו): "זכיתי להיות ליל י"ט כסליו פעם אחת בחדר הוד כ"ק אדמו"ר זי"ע אצל הסעודה, ופעם אחת עם פתקא בעשי"ת. גם הייתי פעם אחת בבית מדרשו של כ"ק הדרג"צ שליט"א ליל כ"ד טבת על הסעודת סיום הש"ס. והרבה ראיתי ועיינתי בליקוטי דיבורים וכו'".

וכפתגם רבנו הזקן.. קביעות בנפש: לקו"ד ח"א ז, א.

כציווי מעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

שיפעלו את היציאה מגאולה הפרטית לגאולה הכללית, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקני י"ש לעולים החדשים לחלק בין המסובים, ואח"כ התחיל לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה".]

* * *

טו. הביאור בהערות אאמו"ר:

ביאור הצ"צ והמהר"ש שב' הענינים דשבעים שנה הם מוחין ומדות, וביאור אאמו"ר שהם במלכות גופא, לצורך בנינה וזיווגה, אינם בסתירה זל"ז, אלא ענינים אחד — כי, בשביל בנין וזיווג המלכות יש צורך בהמשכה הן מבחי' המוחין והן מבחי' המדות, כפי שמבאר אאמו"ר ש"שרש ובנין המלכות הוא מחכמה, כמ"ש⁵⁸ בחכמה יסד ארץ. . ולצורך זיווגה היא מקבלת מ"א וכו"ו.

ובענין זה ש"עיקר קיומה דהמלי'. . הוא בזיווגה דוקא. . (ש)תלד בנים", יש גם הוראה לכל אחד מישראל גם עתה — בנוגע לגודל ענין הפעולה על הזולת, שהיא בדוגמת ענין ההולדה, כמבואר בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁹ (במענה לשאלה איך מתקשרים אליו) שהמצוה הראשונה בתורה היא "פרו ורבו"⁶⁰, שיהודי אחד יעשה עוד יהודי, ועד"ז בנוגע לענין ההתקשרות — עי"ז שעושים עוד חסיד.

וכיון שכללות ענין ההולדה הוא גילוי כח הא"ס בעולם כו"⁶¹, הרי עי"ז נעשה הענין ד"פדה בשלום נפשי"⁶², "כאילו"⁶³ פדאני לי ולבני מבין אומות העולם"⁶⁴.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן שירי המזונות להרב יוסף הלוי וויינבערג עבור נשי חב"ד.

לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ואני אבטח בך".]

(58) משלי ג, יט.
 (59) ראה סה"ש תרפ"ד ע' 56. תרפ"ה ע' ובכ"מ.
 (60) תרצ"א ע' 262. תרצ"ו ע' 119. תש"א ס"ע 45 ואילך.
 (61) תהלים נה, יט.
 (62) ברכות ח, רע"א.
 (63) חסר הסיום (המור"ל).
 (64) בראשית א, כח.

בכדי שעי"ז תגיע לדרגא נעלית יותר. ועד"ז בנוגע לירידה של המאסר, שדוקא עי"ז הגיעו לדרגא נעלית יותר.

ד. וכיון שע"י ההתעסקות בהפצת המעיינות חוצה פועלים לשנות גם את ה"חוצה"¹⁰, הרי עי"ז זוכים לקיום היעוד¹¹ "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו",

— וכפי שמביא רש"י על הפסוק¹² "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", "ואימתי ילך, בימי המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", והיינו, דכיון שיעקב הוא איש אמת¹³, בודאי יקיים את דבריו, וכבר הכין את הדרך לכך עבור כל בני", החל מהנתינת כח לפעול ולשנות את ה"א-ל זר אשר בקרבך"¹⁴ —

ואז יקויים גם סיום הכתוב¹¹: "והיתה לה' המלוכה".

וכל זה נעשה ע"י הפצת המעיינות חוצה, שע"ז קא אתי מר¹⁵ — ביאת משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

ה. לאחרי שרבינו הזקן מבאר באגרת הנ"ל שהנס די"ט כסלו הי' באופן ש"הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ", מוסיף¹⁶, שהגאולה היתה ביום הילולא רבא של רבו המגיד.

ובענין זה יש מעלה מיוחדת בשנה זו — שבה מלאו מאתיים שנה להסתלקות של הרב המגיד. ובקשר לזה היתה השתדלות מיוחדת להדפיס מחדש את ספריו: אור תורה או רמזי תורה, ולקוטי אמרים — מגיד דבריו ליעקב, אשר, עם היותם שני ספרים בפני עצמם, הרי מצינו שכמה ענינים נמצאים בשני הספרים באותיות שונות אבל באותו תוכן.

וכיון ש"צדיקים דומין לבוראן"¹⁷, הרי כשם שמצינו בנוגע להתחלת עשה"ד בתיבת "אנכי", שזהו ר"ת "אנא נפשי כתבית יהבית"¹⁸, היינו, שהקב"ה הכניס את עצמותו בתורה — כן הוא גם בנוגע לצדיקים, שהכניסו את עצמותם בתורתם.

(10) נזכר גם שהחידוש של תורת החסידות הוא — שמ"חוצה" נעשה "פנים". ובכ"מ.
 (11) עובדי' בסופו.
 (12) פרשתנו לג, יד.
 (13) ראה גם לקו"ש חכ"ו ריש ע' 8. וש"נ.
 (14) ראה שבת קה, ב.
 (15) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).
 (16) אג"ק שם ע' רלב.
 (17) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.
 (18) שבת קה, א (לגירסת הע"י). וראה לקו"ת שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.

וכידוע מאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁹ קודם הסתלקותו: "הנני הולך השמימה ואת הכתבים הנני משאיר לכם" — שאין כאן שני ענינים (הליכתו השמימה, והשארת הכתבים), אלא ענין אחד, שמכניס את עצמותו בהכתבים, אלא שעכשיו הרי זה באופן שהולך השמימה²⁰.

ומזה מובן, שכאשר לומדים תורתו של הצדיק ומתאחדים עם השכל שבתורה, אזי מתאחדים עם בעל התורה, ומכ"ש בענין של פנימיות התורה, שע"ז מתקשרים עם הפנימיות של הצדיק, ובאופן שההתקשרות חודרת בפנימיות.

וכיון שרבינו הזקן מקשר את חג הגאולה שלו עם יום ההילולא של המגיד, הרי מובן שיש קשר ושייכות ביניהם, ויש למצוא זאת בתורתו של המגיד, שעל ידה מתקשרים עמו.

ובתורת המגיד גופא — הנה אף שע"י כל ענין בתורתו מתקשרים עמו, יש חשיבות מיוחדת לענין הראשון שבספרו, דכיון שלא מצינו שכתב הקדמה לספרו, הרי הענין הראשון שבספרו הוא מעין הקדמה שמבארת את התוכן והפנימיות של כל הספר, כדלקמן.

ו. התחלת שני הספרים, אור תורה ולקוטי אמרים, היא: "אר"י לא ה' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם וכו'".

ולהעיר, שגם פירוש רש"י על התורה — אודותיו אומר רבינו הזקן שיש בו "יינה של תורה"²¹ — מתחיל במאמר זה, אלא שבפירוש רש"י הובא התירוץ מדברי המדרש²²: "ומה טעם פתח בבראשית, משום כח²³ מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וכו'", "בראשית — בשביל ישראל שנקראו ראשית"; ואילו בתורת המגיד הובא התירוץ ממדרש אחר, וז"ל:

"ולמה גילה להם מעשה בראשית, מפני שאמרו נעשה ונשמע"²⁴, ומבאר, ש"צימצם הש"י כביכול את בהירותו כדמיון אב המצמצם את שכלו ומדבר דברי קטנות בשביל בנו הקטן וכו'".

ז. וצריך להבין:

מדוע לא מביא המגיד דברי המדרש שמביא רש"י (אלא מביא מדרש אחר) — הרי דברי המגיד שהקב"ה צימצם כביכול את בהירותו

(19) אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' קיג.

(20) ראה גם תו"מ חמ"ט ריש ע' 251. וש"נ.

(21) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז

(22) ראה שהש"ר פ"א, ד.

(23) תהלים קיא, ו.

(24) ראה שהש"ר פ"א, ד.

(25) סה"מ תרכ"ח ע' סב ואילך.

(נעתק ב"היום יום" כט שבט).

ומבאר אדמו"ר: "בהו דוקא, דהיינו בהשנים הללו דוקא אתקיים, ולא בהשנים שניתנו לו מאדה"ר שאמר מקודם, והוא, כי הע' שנה שניתן לו מאדה"ר הוא לצורך בנינה דמל' .. והע' שנה ששבקו ל'י אברהם יעקב ויוסף הוא לצורך זיווגא דמל' .. ועיקר קיומא דהמל' נוקבא הוא בזיווגא דוקא .. כי התכלית דהנוקבא הוא שיהי' לה בעל ותתדבק ותזווג בו ותלד בנים, לכן אמר ובהו דוקא אתקיים דוד".

ועפ"ז יתורץ מדוע חי רק שבעים שנה, ולא ק"מ שנה, אף שקיבל ב"פ שבעים שנה (מאדה"ר ומהאבות) — כיון שב' הענינים של שבעים שנה שקיבל מאדה"ר ומהאבות היו אצלו באותם שבעים שנה.

והנה, גם במאמרי הצ"צ⁵⁴ והמהר"ש⁵⁵ נתבאר מה ענין כפל הע' שנים שנתנו לו אדם והאבות, ומדוע לא חי כ"א ע' שנה, דלכאורה הי' צ"ל ימי חייו ק"מ שנה, אבל הביאור שם הוא באופן אחר — שמאדה"ר נמשך לדוד בחי' עצמיות החכמה, ומהאבות נמשך לו בחי' החכמה שבמדות ובחי' המדות עצמם.

ויש לבאר החילוק בין הביאור של הצ"צ והמהר"ש להביאור של אדמו"ר, כמדובר כמ"פ שאדמו"ר לא פירש הענינים שסמך שיבינו לבר. וכמו"כ יש לבאר ענין זה כפי שהוא עכשיו — דכיון ש"דוד מלך ישראל חי וקיים"⁵⁶, היינו, שזהו ענין נצחי שישנו תמיד, וכפי שאומרים זאת בכל חודש בקידוש לבנה, שזהו"ע ששייך לבנ"י, "שהם עתידים להתחדש כמותה"⁵⁷, הרי מובן שענין זה ישנו בעבודת ה' גם עכשיו.

וכפי שיתבאר לקמן.

יד. וכאן המקום להזכיר אודות היהודים שיצאו לאחרונה מן המיצר אל המרחב — מהמקום שבו הי' המאסר של רבינו הזקן כו', ששם היו במעמד ומצב שלא היו יכולים לקיים תו"מ"צ באופן גלוי, ועתה נמצאים הם במעמד ומצב שיכולים לעשות זאת בגלוי.

ולכן, יחלקו הם "לחיים" לכל הקהל שנמצא כאן, ויעשו זאת גם בשליחותם של היהודים שנמצאים עדיין שם, ועומדים בקרוב לצאת משם — לפעול עבורם, הן בהיותם שם והן לאחרי שיצאו משם, ולשמח אותם, בתוככי כל בני" בכל העולם כולו.

ועי"ז יבטלו את כל המדידות וההגבלות של זמן ומקום, ועד

(54) סהמ"צ מצות מינוי מלך פ"ב (דרמ"צ

קח, סע"ב ואילך).

(55) סה"מ תרכ"ח ע' סב ואילך.

(56) ר"ה כה, א.

(57) סנהדרין מב, א.

.. הכו הכו .. (עד שהיו אומרים) אחיו של יעקב הוא⁴⁶), ובגלל זה לא הי' יכול עשו לעשות מאומה נגד יעקב, ולכן שב "לדרכו שעירה"⁴⁷.

אמנם, גם הד' מאות איש שנשמטו מאצלו, לא נתבטלה שנאתם ליעקב, כדמוכח מזה שלא התנתקו ממנו כולם ביחד בריש גלי (לעשות היפך רצונו של עשו), אלא רק "נשמטו .. אחד אחד". ומ"מ, כיון שבפועל באה עי"ז טובה ליעקב, שעשו נשאר לבדו ולא הי' יכול להזיקו, לכן קיבלו שכר (לאחרי כמה דורות)⁴⁸ — "פרע להם הקב"ה בימי דוד", באותו אופן, שאע"פ שלחמו נגד דוד⁴⁹ והפסידו במלחמה, מ"מ, ניצלו מהריגה (אלא שלא היתה כאן הצלה נסית, שהרי "רכבו על הגמלים", ולכן היו יכולים לברוח) —

הוגה עי"כ אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁵⁰ בלקו"ש חל"ה ע' 143 ואילך.

* * *

יג. בנוגע להערות אדמו"ר על הזהר דפרשתנו, מתעכב בהערה הראשונה⁵¹ על מאמר הזהר⁵² בנוגע לדוד המלך שאודותיו נאמר⁵³ "חיים שאל ממך", "דלית לי' חיים מדילי' כלום .. ומאדם קדמאה הוו שבעין שנין דאתקיים דוד מלכא בעלמא. תו אבהן שבקו לי' מחייהון כל חד וחד, אברהם שבק לי' וכן יעקב ויוסף וכו'", ולאחרי שמבאר פרטי החשבון, והטעם ש"יצחק לא שבק לי' כלום", מסיים: "הא שבעין שנין דשבקו לי' לדוד מלכא לאתקיימא בהון, ובהו אתקיים כו'".

ויורשים תכונותיהם, יכולים לפרוע להם שכר אבותיהם.

(49) ומזה גופא מוכח שבעצם נשאר אנשי עשו, ששונאים ליעקב, ואילו הי' יעקב מסכים להצעת עשו "אציגה נא עמך מן העם אשר אתי" (פרשתנו לג, טו), היו ממשיכים לחפש תחבולות — בסתר — איך להפיק זממם להרע ליעקב, ולכן המשיכו בדורות שלאח"ז להלחם נגד דוד.

ומזה למדים עד כמה אי אפשר לסמוך על גוים, כי, גוי נשאר גוי, ולכן אין מקום להכניסו יחד עם בני", אפילו באופן שישאר סוג מיוחד בפ"ע, ועאכו"כ באופן היותר גרוע — להכניס גוי בין בני" ולקרותרו יהודי!

(50) בשילוב שיחת ש"פ וישלח תשמ"ה. (51) לקוטי לוי"צ לחז"א ריש פרשתנו (ע' קלו).

(52) ח"א פרשתנו קסח, סע"א ואילך.

(53) תהלים כא, ה.

(46) פרש"י פרשתנו שם, ח.

(47) הביאור במ"ש "לדרכו שעירה", אף שרק לאח"ז* נאמר "ויקח עשו את נשיו וגו' וילך גו' וישב עשו בהר שעיר" (שם לו, רח), אבל עד אז הי' עיקר מגורו בארץ כנען** — ש"שעיר" לא היתה "ארצו", אלא רק "דרכו", שהי' רגיל לילך שם, דכיון שהי' "איש שדה" (תולדות כה, כז), הי' רגיל גם ב"ארצה שעיר שדה אדום" (ריש פרשתנו) — ראה לקו"ש ח"י ע' 111 הערה 19 (מהתוועדות זו).

(48) דכיון שהבנים עומדים תחת אבותיהם

(* כמה שנים לאחרי שיעקב חזר אל יצחק אביו בארץ כנען, לאחרי ששהה בסוכות י"ח חודש (פרש"י שם, יז).

(** וכדמוכח גם מפירוש רש"י על הפסוק (תולדות כז, א) "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות", "בעשן של אלו" — נשי עשו, כיון שדרו (עם עשו) ביחד עם יצחק, בארץ כנען.

כדמיון אב המצמצם את שכלו בשביל בנו הקטן, יכולים להתפרש גם בדברי המדרש שמביא רש"י, כיון ש"נחלת גוים" אין לה תפיסת מקום כלל אצל הקב"ה, ונתינתה לישראל היא כדמיון אב המצמצם את שכלו בשביל בנו הקטן?

אך הענין הוא — שזהו מצד כללות החילוק שבין פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, לתורת המגיד, פנימיות התורה:

בפירוש רש"י, שענינו פשוטו של מקרא, יש לבאר את הענין כפי שהוא מצד מציאות העולם, שבו רואים את גדלותו של הקב"ה — "מה רבו מעשיך ה'"²⁵ ו"מה גדלו מעשיך ה'"²⁶, וכמבואר בענין "אין ערוך לך ה' אלקינו בעולם הזה וכו'"²⁷; וכיון שארץ ישראל היא טבור העולם²⁸, והעולם כולו הוא מתמצית ארץ ישראל²⁹, לכן מבאר רש"י הענין ד"כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים".

אבל בתורת המגיד, פנימיות התורה, יש לבאר פנימיות הענינים כפי שבנ"י הם למעלה מהעולם (ואילו מציאות העולם היא רק מצד החיצוניות כו'), ולכן מבאר שהטעם שפתח בבראשית הוא מפני שאמרו נעשה ונשמע, שזהו ענין הקשור עם מ"ת שלמעלה מהעולם; אלא שהחידוש של "בראשית" הוא — לא הדגשת מעלת הרוחניות של בני", אלא אדרבה: הדגשת מעלת ענין המעשה, "נעשה" ואח"כ "נשמע", שדוקא עי"ז באים לעילוי גדול יותר.

ח. והענין בזה:

לכאורה אינו מובן מהו הצורך בהקדמת נעשה לנשמע — הרי גם "נשמע" קודם ל"נעשה" הוא סדר בעבודה, ואדרבה: קדושה דורשת סדר דוקא³⁰, וע"פ הסדר צריך להיות תחילה "נשמע" ואח"כ "נעשה", שזהו סדר העבודה ע"פ טעם ודעת.

וכפי שמצינו בגמרא³¹ שהצדוקי טען לרבא "עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו .. ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו וכו'", ועל זה השיב לו רבא: "אנן .. כתיב בן תומת³² ישרים תנחם",

א. יומא נד, ב. וש"נ.

(29) ראה תענית יו"ד, רע"א.

(30) ראה גם תו"מ חי"ב ע' 156. ח"נ ס"ע 344. וש"נ.

(31) שבת פח, סע"א ואילך.

(32) משלי יא, ג.

(25) שם קד, כד.

(26) שם צב, ו.

(27) ראה התחלת וסיום ד"ה אין ערוך

תרצ"ד (סה"מ תשי"א ע' 107 ואילך). ובכ"מ.

(28) ראה תנחומא קדושים יו"ד. רד"ק

יחזקאל לח, יב. וראה גם שערי זהר לר"ה כג,

אבל לא שלל את דבריו שבנ"י עם "עמא פזיזא", ומזה מובן שהקדמת נעשה לנשמע היא אכן ענין של פזיזות, כיון שע"פ טעם ודעת (כפי שמתחייב מצד "לב חכם לימינו"³³, דקאי על נפש האלקית) הסדר הוא שתחילה צריך להיות "נשמע" ואח"כ "נעשה", שכן, כדי לקבל את התורה יש צורך בהבנה והשגה דוקא.

אך הענין הוא — שכל זה הוא סדר הבריאה מצד עצמה, אבל התכלית בזה אינה אלא כדי שיהודי יצא מהגבלותיו ויעמוד בתנועה שלמעלה מסדר, שזהו"ע הקדמת נעשה לנשמע.

וזהו תוכן תורת המגיד — פנימיות התורה, שמגלה את הפנימיות שבכל דבר — שפנימיות הכוונה בבריאת העולם היא שיהודי יגלה את הפנימיות שלו, ועי"ז נשלמת פנימיות הכוונה העליונה.

ט. ועדיין צריך להבין:

כיון שעיקר המכוון הוא שיהודי צריך לעמוד בתנועה של ביטול — למה מבטאים זאת בלשון "נעשה", שמורה על העדר הביטול, כיון שעומד בתנועה של עשי?

אך הענין הוא — שהביטול הוא לעמוד בתנועה של עשי (נעשה ונשמע), ודוקא עי"ז מגיע לתכלית העילוי (ע"ד המדובר לעיל בענין "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע").

ויש לומר בדרך אפשר שזהו הקישור בין תורת המגיד עם פירוש רש"י — שהביטול דהקדמת נעשה לנשמע כולל גם את ענין העשי והפעולה בעולם, שזהו תוכן הענין ד"לתת להם נחלת גוים", כך, שתורת המגיד ופירוש רש"י הם ענין אחד, אלא שפירוש רש"י הוא בחיצוניות הענינים, ותורת המגיד היא בפנימיות הענינים, אבל כדי להגיע לפנימיות הענינים צריכים לעמוד בתנועה של עשי בעולם, ולהכיר ("דערהערן") את העילוי שבהקדמת נעשה לנשמע, שזהו סדר העבודה באופן שלמעלה מטעם ודעת.

י. וההוראה מזה:

ישנם הטוענים שצריכים לעמוד בתנועה של התבודדות מהעולם, ולהתנזר מעניני העולם כו'. אבל כשעומדים במעמד ומצב כזה, הנה בשעה שצריכים לעסוק בעניני העולם, לא יכולים להתמודד עמהם כו', ואז נעשית עבודתו באופן שלא ניכרת פעולתה כו'.

ובכן: לא זו הדרך, אלא אדרבה: יהודי צריך להתעסק עם עניני העולם, שזהו תוכן הענין ד"לתת להם נחלת גוים"; אלא שהתעסקות בעניני העולם אינה מצד התאוה כו', שאז הוא למטה מהעולם ומקבל השפעה ממנו, אלא אדרבה — באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁴, ו"בכל דרכיך דעהו"³⁵, וכמ"ש הרמב"ם³⁶ "כשם שהחכם ניכר בחכמתו.. כך צריך שיהי' ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו וכו'", והיינו, שבכל ענינים אלו ניכר שהוא "חכם" — "איזהו חכם הרואה את הנולד"³⁷, "פי' שרואה כל דבר איך נולד ונתהווה מאין ליש בדבר ה' כו"³⁸, כמ"ש³⁹ "לעולם ה' דברך נצב בשמים", כך, שגם בענינים הגשמיים הוא רואה אלקות.

ולכל לראש צ"ל הענין דהקדמת נעשה לנשמע, ולאחרי ההקדמה ד"נעשה" צ"ל גם ההבנה וההשגה בשכלו כו', ועי"ז נעשית אצלו הרחבה בכל הענינים, החל מעניני התומ"צ, כולל גם בענין "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁰, ע"י ההפצה גם ב"חוצה", ועד שפועל הענין ד"ופרצת"⁴¹, "נחלה בלי מצרים"⁴².

* * *

יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה קטנתי מכל החסדים וגו'.

* * *

יב. הביאור בפירוש רש"י⁴³ על הפסוק⁴⁴ "וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה", "עשו לבדו, וד' מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד. והיכן פרע להם הקב"ה, בימי דוד, שנאמר⁴⁵ כי אם ד' מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים",

— דלכאורה אינו מובן: מדוע שב עשו לדרכו תיכף "ביום ההוא", ולא המשיך בתחבולותיו להרע ליעקב? ולכן מפרש רש"י שעשו נשאר לבדו, כיון שד' מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו (בגלל שהיו יראים לנפשם, כיון שכבר פגעו "כתות של מלאכים.. שהיו דוחפין.. ואומרים

(40) קדושים יט, יח.

(41) ויצא כח, יד.

(42) שבת קיח, סע"א.

(43) בקיצור עכ"פ, והשאר — יתפסו לבד.

(44) פרשתנו לג, טז.

(45) ש"א ל, יז.

(34) אבות פ"ב מ"ב.

(35) משלי ג, ו.

(36) ה' דעות רפ"ה.

(37) תמיד לב, א.

(38) תניא פמ"ג.

(39) תהלים קיט, פט. וראה תניא שעהיוה"א

בתחלתו.